social competence», the possibility of self-assessment of his own level of social competence development, provides efficiency in socializing of schoolchildren.

The practical novelty of the research is to develop a qualimetric model of elementary school children's social competence and to prove the possibility of its application to assess the overall level of elementary school children's social competence, to state its relevance with the standards, to identify failure critical points (abnormal intervals), the relationship between components (avoiding the negative factors at the stage of forming experiment), rating etc. The proposed model has been tested. The results of the statistical analysis of the data have been presented; the conclusion concerning its validity has been made.

***Key words**: social competence, elementary school teacher, schoolchildren, qualimetric approach, criteria and indicators of social competence.*

УДК 371.134: 372

С. М. Гаврилюк
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ПРИНЦИПИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розкрито актуальні питання професійної підготовки вихователів до майбутньої професійної творчої професійної діяльності. Мета статті полягає у визначенні принципів розвитку педагогічної творчості майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. Методичний інструментарій та процедура дослідження включали проведення вимірювань за допомогою діагностичних методик, опитувань, анкет. В експерименті брали участь 175 студентів факультету дошкільної та корекційної освіти, вік від 17 до 25 років, в основному особи жіночої статі. Виявлено, що готовність майбутніх вихователів до педагогічної творчості залежить від професійної мотивації, розвитку творчих якостей особистості. Цьому сприяє використання інтерактивних, інноваційних акмесинергетичних технологій, спрямованих на розвиток професійного творчого мислення, педагогічної техніки, стимулювання внутрішнього творчого потенціалу майбутніх вихователів.

***Ключові слова**: педагогічна майстерність, педагогічна творчість, професійна готовність до педагогічної творчості, творча інноваційна діяльність, професія вихователя.*

Постановка проблеми. У контексті глобалізаційних тенденцій інноваційного розвитку системи дошкільної освіти та стрімкого розширення інформаційного простору особливої актуальності набувають проблеми нового змісту професійної підготовки фахівців дошкільної освіти. Щоб фахові знання студентів могли відповідати новим вимогам, необхідно ввести низку змін до системи професійної освіти майбутніх вихователів, і головною метою таких освітніх новацій має стати підготовка конкурентоздатного на ринку праці, висококваліфікованого професійно-компетентного, креативного спеціаліста, який вільно володіє набутими вміннями й навичками, прагне до професійного зростання, соціальної та фахової мобільності.

Оновлення освіти на основі особистісного зростання майбутнього професіонала визначено в положеннях Законів України «Про освіту», «Про

дошкільну освіту», «Про вищу освіту», у пріоритетних напрямах Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Базовому компоненті дошкільної освіти, а також у нормативно-правових актах Болонського процесу.

Про суттєве поліпшення якості підготовки педагогічних кадрів для дошкільних установ ішлося й на першому Всеукраїнському з'їзді працівників дошкільної освіти.

Визначені завдання професійної підготовки педагогічних кадрів у нашій державі окреслені в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період 2012–2021 року та спрямовують систему освіти на використання внутрішніх резервів її освітнього, наукового й інноваційного потенціалу, на структурну перебудову, пошук нових, більш ефективних форм діяльності, сучасних методологічних підходів до підготовки спеціалістів, які ґрунтуються на активній позиції студента як суб'єкта освітнього процесу.

Крім того, нові стратегічні рамки європейського співробітництва в галузі професійної підготовки фахівців до 2020 р. визначила Рада ЄС. («ЕТ 2020») [19], і одним із важливих завдань освітньої політики Союзу Європейських держав є розвиток креативності особистості, яка розглядається як основне «джерело інновації» [19, 4].

Аналіз актуальних досліджень. Концептуальні основи розвитку педагогічної творчості вихователів дошкільних навчальних установ у контексті сучасної системи дошкільної освіти закладені в працях учених: І. А. Зязюна,

А. М. Богуш, В. І. Загвязинського, О. А. Захаренка, Ш. О. Амонашвілі, А. С. Макаренка, В. Г. Кузя, М. М. Поташника, В. О. Сухомлинського, А. В. Сущенка, В. О. Сластьоніна, Л. С. Подимової та інших.

Різнобічним аспектам готовності педагога до творчої інноваційної діяльності присвячено сучасні дисертаційні дослідження О. В. Волошенко, М. І. Воровки, О. І. Виговської, Н. В. Кічук, Л. В. Кекух, О. О. Кіяшко, Л. А. Машкіної, Л. О. Мільто, С. О. Сисоєвої, Н. В. Устинової, Р. К. Серьожнікової та інших учених. Аналіз наукових досліджень доводить, що успішна реалізація творчої діяльності в сучасному дошкільному навчальному закладі передбачає підготовку майбутніх вихователів до педагогічної творчості, розвиток їхнього творчого потенціалу, формування професійних якостей майбутніх педагогів, готовність до творчого саморозвитку.

Мета статті. Ураховуючи актуальність поставленої проблеми, мета статті спрямована на визначення принципів розвитку педагогічної творчості майбутніх вихователів.

Виклад основного матеріалу. У сучасній психолого-педагогічній літературі феноменологія поняття «педагогічна творчість» тлумачиться по-різному. Так, в українському педагогічному словникові «педагогічна

творчість» характеризується як: «оригінальний і високоефективний підхід учителя до навчально-виховних завдань, збагачення теорії та практики виховання й навчання. Досягнення творчого результату забезпечується систематичними цілеспрямованими спостереженнями, застосуванням педагогічного експерименту, критичним використанням передового педагогічного досвіду» [3, 326].

Новітній психолого-педагогічний словник поняття «педагогічна творчість» трактує як педагогічну діяльність, яка відрізняється своєю новизною та оригінальністю й передбачає створення (формування, виховання) творчої особистості, що відрізняється неповторністю, унікальністю тощо [8, 770].

На необхідності розвивати педагогічну творчість майбутніх вихователів наголошували педагоги минулого: П. П. Блонський, Г. Г. Ващенко, І. І. Волков, О. А. Захаренко, Я. А. Коменський, К. Д. Ушинський, С. Ф. Русова, А. С. Макаренко, В. О. Сухомлинський та інші. Історико-педагогічний аналіз їхніх праць показав, що педагогічна творчість вихователя полягає в організації такої діяльності, яка сприяє розвиткові цілого комплексу якостей творчої особистості: кмітливості, винахідливості, ініціативності, активності дітей дошкільного віку. Ураховуючи значення сучасного дошкільного закладу у формуванні творчого потенціалу його вихованців, учені виокремили такі педагогічні вимоги до особистості вихователя: любов до дітей і щире бажання допомогти в їхньому розвиткові; добре розвинена педагогічна інтуїція; здатність опановувати себе, вміння володіти педагогічною технікою, зокрема технікою мовлення, педагогічним тактом; розвивати власну педагогічну творчість і професіоналізм.

Аналіз наукових джерел із проблеми дослідження дозволяє стверджувати, що творчою особистістю є людина, для якої характерні такі якості: високий рівень спрямованості на творчість, мотиваційно-творча активність, самобутність, рішучість, сміливість уявлення й мислення, уміння не зупинятися на досягнутому тощо. Саме ці ознаки є характерними для сучасного вихователя дошкільного навчального закладу.

Відтак у структурі педагогічної креативності вчені виділяють такі складники: здатність до творчості й до вирішення проблемних завдань; високий рівень соціальної та моральної свідомості, винахідливість; гнучкість і критичність мислення, розвинену інтуїцію, самобутність і впевненість у собі; здатність ставити й вирішувати нестандартні завдання, уміння аналізувати, здатність до перенесення досвіду, проблемне бачення та ін.; емоційно-образні якості: одухотвореність, емоційний підйом у творчих ситуаціях; асоціативність, уява, відчуття новизни, чутливість до протиріч, здатність до емпатії (емпатійність); проникливість, уміння бачити знайоме в незнайомому; подолання психологічних стереотипів; схильність до ризику, прагнення до свободи тощо.

Таким чином, аналізуючи думки дослідників щодо предмета творчості, зауважимо, що така категорія, як «педагогічна творчість», пов'язана з інтелектом, розумовою діяльністю, яка поєднує логічне мислення й уявлення зі спостережливістю, творчою уявою, високим рівнем пошукової дослідницької активності.

Ураховуючи теоретико-методичні положення дослідження, що базуються на основі визначених концептуальних підходів і результатів проведеного констатувального експерименту, нами науково обґрунтовано такі принципи розвитку педагогічної творчості майбутніх вихователів: принцип інноваційності й дитиноцентризму, принцип індивідуалізації та диференціації навчання студентів, принцип гуманізації навчання й виховання, принцип діалогізації професійного педагогічного спілкування, принцип співробітництва, співтворчості, синергії викладача та студента.

Принцип інноваційності й дитиноцентризму. Зазначимо, що цей принцип є фундаментом професійної діяльності вихователя, який має справу з найвищою педагогічною цінністю – дітьми дошкільного віку. Роблячи перші кроки у професійному становленні, майбутні вихователі повинні усвідомити важливість своєї професії для нашого суспільства та особистої, покладеної на них відповідальності за долю кожного вихованця. Насамперед, кожен студент, майбутній педагог має поставити собі запитання: «Як я зможу зробити щасливою кожну дитину? Яким має бути спілкування з кожною дитиною з урахуванням її характеру, темпераменту, інтересів тощо? Як зробити перебування в дошкільному навчальному закладі цікавим, щоб кожній дитині, незалежно від її віку, національності, рівня розвитку, було комфортно й безпечно? Як домогтися того, аби кожна дитина з радістю йшла в дошкільний навчальний заклад, який стане для неї рідною домівкою, і знала, що на неї чекають, її поважають, люблять? Як організувати діяльність, щоб кожна дитина мала змогу проявити творчу активність, самостійність, ініціативність, розвинути власні природні здібності?».

Саме педагоги-професіонали, як вважає Т. О. Пироженко, усвідомлюють ступінь значущості періоду дитинства та його несхожості на будь-який наступний. Головна мета та професійне завдання педагога – бути організатором (у ролі керівника, наставника для найменших, а згодом – у ролі співробітника, радника, друга й товариша) розумної, осмисленої, цивілізованої, культурної діяльності, яка сприяє розвиткові особистості. І якщо наша педагогічна діяльність не торкається життя дитини (коли вона відсторонена від формулювання задумів, ідей, завдань, цілей; якщо вихованець не обговорює можливі варіанти про хід розвитку подій у групі; якщо його не залучають до обговорення результатів намічених і реалізованих спільно справ), така педагогіка вже «загубила» дитину. Тому можна сказати, що пошук будь-яких інновацій у дошкільній педагогіці спрямований на становлення й забезпечення умов, що дають змогу підвищити активність дитини [11, 27].

Ураховуючи вищесказане, зауважимо, що кожен майбутній вихователь має усвідомити значимість періоду дитинства в розвиткові дитячої особистості. Це, передусім, знання вікових, індивідуальних, типологічних особливостей вихованців, усвідомлення завдань програми, уміння організувати різноманітні види творчої діяльності, у тому числі й ігрову, як провідний вид діяльності дітей дошкільного віку.

На переконання В. Г. Кременя, принцип інноваційності й дитиноцентризму має стати головним в освітній діяльності та системі відносин у суспільстві, ставленні дорослих до дітей. Культура дитиноцентризму та інноваційності повинна визначати всю діяльність сучасного педагога, тому, безумовно, має бути домінантною засадою у вищих педагогічних навчальних закладах [6, 94]. Науковець зауважує, що дитиноцентризм відображає погляд на дитинство як повноцінне життя людини, на дитину як самодостатню особистість, рівноправного члена суспільства, визначає її індивідуальність і створює необхідні умови для її становлення та розвитку [6, 93]. Інноваційність як тип життєдіяльності людини й суспільства має змінити інертність і необґрунтований консерватизм [6, 93]. Для цього, насамперед, необхідно переглянути зміст курсу педагогіки як інтегрованої базової навчальної дисципліни в підготовці педагогічних працівників. Треба й надалі розвивати фундаментальні та прикладні засади з основ педагогічної майстерності, що, як базова педагогічна навчальна дисципліна, зародилася саме в українській педагогічній науці та практиці, а тому повинна відігравати важливу роль у процесі формування педагога-майстра [6, 99].

Вагоме значення в запровадженні курсу педагогічної майстерності у вищі навчальні заклади України мають цінні ідеї одного з його засновників, академіка І. А. Зязюна. Учений переконаний у тому, «…що творчий учитель – це діамант, який осяває душу всіма гранями свого педагогічного дару, що плекає дитину на засадах добра, формуючи інтелектуальну еліту суспільства» [4].

На думку І. А. Зязюна, педагогічна майстерність є найвищим рівнем професійної педагогічної діяльності педагога. Стан майстерності характеризується здатністю педагога інтегруватися з будь-яким науково-практичним контекстом, будь-яким досвідом чи інформацією, перетворювати її на джерело, засіб вирішення професійних завдань і власного фахового зростання, а також усвідомлення механізмів успішності своєї праці, себе як специфічного «інструмента» роботи з людиною [5].

Співзвучною є думка російського вченого В. А. Андрєєва про те, що для інтенсифікації розвитку інтуїтивного мислення студентів викладачеві необхідно:

1) оволодіти сучасними методиками вирішення винахідницьких завдань (мозкового штурму, емпатії, інверсії, гірлянд, асоціацій тощо);

2) впроваджувати в кожному вищому навчальному закладі обов'язкові спецкурси на кшталт «Основи педагогіки і психології творчості», «Основи педагогічної творчості», «Методи вирішення винахідницьких завдань» тощо;

3) переглянути зміст самостійних завдань, лабораторно-практичних робіт, спрямованих на підвищення рівня творчих завдань, орієнтованих на розвиток творчого мислення студентів [1, 18].

Таким чином, ефективній реалізації даного принципу передуватиме запровадження для студентів дошкільної освіти таких дисциплін: «Основи педагогічної майстерності вихователя дошкільного навчального закладу», та «Основи педагогічної творчості вихователя дітей дошкільного віку». Мета спецкурсів спрямована на розвиток педагогічної техніки, професійних педагогічних здібностей, творчого педагогічного мислення, рефлексії; формування індивідуального стилю професійної діяльності; виховання прагнення особистісного та професійного саморозвитку й самовдосконалення студентів.

2. Принцип індивідуалізації та диференціації навчання студентів. Принцип індивідуалізації в навчанні майбутніх вихователів дітей дошкільного віку розглядається з позиції врахування індивідуальних відмінностей студентів, інтелектуальної, емоційно-вольової сфери, психічного стану; професійних наукових інтересів і педагогічних здібностей кожного з них, створення необхідних умов для прояву й розвитку творчих задатків. Дослідники педагогічної творчості найбільшу увагу приділяють проявам індивідуальності студентів – творчим умінням, стилю діяльності, спілкуванню, самобутності, активності, творчості тощо. Індивідуалізація розглядається вченими як специфічна форма розвитку [14].

Саме індивідуалізація, яка пов'язана із самоідентифікацією особистості, допомагає накопичувати студентам індивідуальний досвід творчої поведінки й педагогічного спілкування та виробляти власну систему педагогічних цінностей. «Висловити ж індивідуальність у педагогічній діяльності, творчо самореалізуватися в ній навряд чи можливо без усвідомлення своєї унікальності та вміння проявляти її. Тільки зріла, суспільно визначена людина, яка виробила власну систему цінностей, може знайти адекватні засоби самовираження. Це, на наш погляд, і означає стати творчою індивідуальністю» [10, 53–54]. Головними засобами формування творчого фахівця є розвиток педагогічної техніки, комунікативних, організаторських здібностей, тренінги педагогічного спілкування. Основною організаційною формою розвитку педагогічної творчості має стати самостійна робота, яка розвиває професійну творчу компетенцію майбутнього вихователя, його пізнавальну творчу активність, визнання своєї унікальності, самобутності.

Найрізноманітніші форми самостійної роботи, зорієнтованої на розвиток творчості та креативного мислення, можуть здійснюватись у процесі самонавчання. Вищим досягненням для студента в такому випадку

можуть стати власне цілепокладання, самостійне планування, виокремлення завдань і розробка стратегій їх вирішення і, нарешті, самостійний вибір способу виконання кожного завдання окремо [17, 407].

На переконання Я. П. Рибалки, «головною формою індивідуалізації навчання в сучасних умовах є самостійна робота, яка виробляє у студентів психологічну установку на самостійне й систематичне поповнення своїх знань, вироблення вмінь орієнтуватися в потоці наукової та політичної інформації під час вирішення нових пізнавальних завдань, є важливою умовою самоорганізованості, самодисципліни студента в оволодінні пізнавальною діяльністю; є важливим знаряддям педагогічного керівництва та управління самостійною пізнавальною діяльністю студента в процесі навчання» [13, 120].

Учені відзначають, що найбільш яскраво індивідуалізація творчої діяльності проявляється в науково-педагогічній сфері під час виконання випускних робіт магістерських дисертацій. Особливий інтерес становить ситуація вибору проблеми дослідження. Там, де одна людина вбачає проблему, інша навіть не замислюється про її існування. Це пов’язано, передусім, із ґрунтовністю наявних знань, їх обсягом [18, 219].

Принцип диференціації полягає у визначенні змісту навчання методик його реалізації на основі врахування індивідуальних здібностей, нахилів кожного студента. Вважаємо, що саме принципи індивідуалізації та диференціації допомагають накопичувати студентам власний досвід творчої поведінки й педагогічного спілкування та виробляти особисту систему професійних педагогічних цінностей майбутніх спеціалістів.

3. Принцип гуманізації навчання та виховання у професійній підготовці майбутніх вихователів повинен забезпечити психологічну спрямованість вихователів до гуманного виховання дітей дошкільного віку, формує їхню індивідуальність, творчі можливості та здібності, «бо виховання (справжнє, гуманістичне) – це в чистому вигляді є творчість в одній із її найважливіших безпосередніх форм» [9, 175].

Як зазначає Н. В. Гавриш, на часі – гуманістична педагогіка, наріжним каменем якої є розуміння себе, іншого, ситуації, смислу свого життя. Таке вміння інтегрує цілу систему професійних якостей педагога, що позитивно впливає на розвиток особистості дитини та на освітній процес у цілому [2, 81]. Науковець вважає, що у вищій школі студенти мають набути таких професійних якостей, як ціннісне ставлення до дитини, толерантність і тактовність у взаєминах із дітьми; адекватне сприйняття та розуміння особистості вихованця, уміння подивитися на себе «очима дітей»; комунікативна культура; педагогічна інтуїція та уява, емоційна стійкість; креативність; критичність до себе; уміння бачити свої недоліки; емоційність, відповідні міміка, жести, манера триматися. Особливо це важливо для вихователів, на яких орієнтуються діти [2, 81]. Гуманістичні

ідеї виховання закладені в працях Ш. О. Амонашвілі, І. Д. Беха, О. І. Вишневського, І. А. Зязюна, М. С. Кагана, О. В. Киричука, І. С. Кона, В. С. Соловйова, В. О. Сухомлинського, К. Р. Роджерс та інших учених. Аналіз наукових джерел учених доводить, що майбутній педагог має оволодіти гуманною педагогікою, яка полягає у ставленні до людини як до найвищої цінності, у гуманному, доброзичливому, толерантному й турботливому ставленні до своїх вихованців, їхніх батьків і колег.

Вважаємо, що найвищою педагогічною цінністю для вихователя має бути дитина, тому майбутній вихователь дітей дошкільного віку повинен прагнути до забезпечення психолого-педагогічного супроводу розвитку дітей дошкільного віку та гуманізації творчого освітньо-виховного середовища. Таким чином, професійна підготовка майбутнього фахівця дошкільної освіти в навчально-виховній діяльності вищого навчального закладу має бути зосередженою на особистості майбутнього спеціаліста, формуванні гуманістичних педагогічних цінностей, які становитимуть основу його педагогічної діяльності.

Ми поділяємо думку А. В. Сущенко про те, що ядром гуманістичної виховної системи є об’єднання дорослих і дітей в особливу спільність – колектив. Цінним у контексті вищесказаного, є створення авторської експериментальної моделі гуманістичної виховної системи в школі, яка складається з таких напрямів:

1. Цілеспрямована підготовка педагогів до гуманного виховання: вивчення нових публікацій, які поглиблюють розуміння природи вихованців, здобуття широких антропологічних знань, що дозволяють правильно інтерпретувати діяльність і вчинки дітей, їх потреби й можливості в умовах колективу, сім’ї тощо.

2. Гуманізація внутрішньоколективних відносин; накопичення позитивного досвіду спілкування з іншими людьми; розвиток творчого потенціалу в користуванні засобами самоствердження, повного задоволення потреби в повазі оточення й самоповазі, а також у безкорисливому служінні людям.

3. Наступність у технології виховної системи, розширення прав, повноважень педагогічного та учнівського колективів, формування нових відносин у системах «адміністрація-педагогічний колектив», «адміністрація-учні», «педагоги-учні», «педагоги-батьки». Це забезпечить перетворення школи на інститут захисту прав особистості та самоуправлінську систему, сприятиме розвиткові нового гуманного мислення. Але найголовніше в цьому напрямі – створення умов для найбільш яскравого гуманного самовираження дитини.

4.Розширення горизонтів людяності, прилучення до загальнолюдських і національних цінностей через модернізацію навчальних програм, уведення дітей у широкий культурний контекст, співпраця між учителями, батьками й учнями, прагнення педагогів до

зближення та порозуміння з кожною дитиною, здатність запропонувати таку форму гуманної життєдіяльності, яка дивує, захоплює й розвиває гуманну творчість (добротворчість) [16, 181].

Для послідовної реалізації принципу гуманізації, необхідно одночасно змістити акценти від інформаційно-авторитарної системи освіти у вищій школі до проблемно-евристичних, діалогових форм і методів навчання, виховання й самовиховання, від технократичного, професійно-прагматичного підходу у відборі цілей і змісту освіти до використання культурних надбань, наповнення навчальних занять етичними та естетичними ситуаціями [1, 3].

Учені зауважують, що в навчальному процесі впровадження принципу гуманізації передбачає перехід від монологу викладача до його діалогу зі студентом, рівноправне доброзичливе спілкування всіх його учасників [7, 3].

4. Принцип діалогізації професійного педагогічного спілкування. Важливим принципом спільної творчої діяльності викладача та студента є рівноправне, повноцінне міжособистісне педагогічне спілкування, що забезпечить виникнення довіри, співпраці, партнерства учасників педагогічної взаємодії. Таке спілкування характеризується демократичним стилем керівництва, що ґрунтується на повазі до особистості кожного, сприяє стимулюванню ініціативи, активності, самореалізації та творчому розвиткові майбутніх фахівців.

Проблему діалогового навчання як особливого виду творчості розглядали вчені А. М. Богуш, В. І. Андрєєв, В. С. Біблер, І. А. Зязюн, С. Ю. Курганов, В. А. Кан-Калик, О. О. Леонтьєв, І. І. Осадченко, Г. М. Сагач та інші.

І. А. Зязюн професійне педагогічне спілкування характеризує як особливий вид творчості, комунікативну взаємодію педагога з дітьми, батьками, колегами, спрямовану на встановлення сприятливого психологічного клімату, психологічну оптимізацію діяльності та стосунків [4].

Ознаками діалогічного педагогічного спілкування, на думку вчених, є відвертість, доброзичливість, спільне бачення суб'єктами взаємодії ситуації; взаємна спрямованість на вирішення проблеми; рівність психологічних позицій педагога й вихованців, взаєморозуміння. Діалогічне спілкування характеризується суб'єктивною позицією учасників, їхньою взаємною активністю, прагненням до співучасті, співпереживання [12, 14].

Рівноправні суб'єкт-суб'єктні взаємини між студентом і викладачем, побудовані на діалогічному спілкуванні, емпатії та рефлексії, стимулюють ініціативність і пізнавальну активність студента, що сприяє його творчій самореалізації в майбутній професійній діяльності. Тому викладач має оволодіти ефективними партнерськими технологіями організації діалогічного спілкування, реалізація якого забезпечить стимулювання потенційних творчих можливостей майбутніх фахівців дошкільної освіти. Це пояснюється тим, що в діалозі долаються бар'єри соціальної дистанції (викладач – студент, добре

підготовлений студент – слабко підготовлений студент, студент – група тощо), що дозволяє вивільнити резервні можливості людини. Це становить сутність інтенсифікації процесу навчання й закономірно призводить до розвитку творчих здібностей студентів [1, 85]. Таким чином, зміна позиції студента з учнівства на «партнерство» – необхідна умова продуктивного діалогу [1, 83].

5. Принцип співробітництва, співтворчості, синергії. Для гуманістичної взаємодії викладача та студента реалізується принцип співробітництва, співтворчості, синергії. Цінною в цьому контексті є думка С. О. Сисоєвої, яка центральною ланкою педагогічної творчості визначає взаємодію, у якій студенти й викладач виступають суб'єктами творення розвивального навчального середовища, формування пізнавальних потреб та інтересів студентів, вибору засобів реалізації поставлених завдань, контролю й самоконтролю. Таку педагогічну взаємодію науковець розглядає як співпрацю, у якій відбуваються взаємозумовлені та взаємопов'язані процеси розвитку творчого мислення її суб'єктів [15, 53].

Відповідно до цього принципу суб'єкти освітньої діяльності спільно працюють, планують і організовують різноманітні види діяльності, пропонують нові творчі ідеї, підводять підсумки зробленого. Найбільш успішно такий підхід реалізується під час дискусій, рольових та імітаційних ігор.

Дослідження вчених переконують у тому, що для послідовного втілення принципу співробітництва та співтворчості педагогові потрібно бути прикладом і виховувати свого учня – студента як творчу особистість, а для цього викладач, передусім, сам повинен бути творчим, володіти високою загальною і педагогічною культурою, високим науковим потенціалом; розвивати демократичний стиль спілкування зі студентами; здійснювати разом із ними пошук засобів для розвитку творчих здібностей кожного студента; залучати студентську молодь до наукових дискусій і вирішення тих наукових проблем, які є найбільш значущими.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.

1. Важливо відзначити, що вихователь відіграє важливу роль у процесі розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку, забезпечує більш успішне засвоєння знань на подальших рівнях освіти. Творчий підхід до своєї справи вихователя дошкільного навчального закладу – це своєрідна запорука успіху у формуванні творчо спрямованої особистості в майбутньому.

2. Організація різних видів творчої діяльності вимагає вмілого педагогічного керівництва дитячою творчістю, наявність зразків креативної поведінки, підтримки та заохочення будь-яких проявів фантазії, уяви, творчої активності й ініціативності з боку педагогів і батьків, створення сенсорно-розвивального середовища в дошкільному навчальному закладі й у родині: збагачення освітнього простору різнобічною сенсорною інформацією для формування дитячого сприйняття, розвитку сенсорних здібностей, накопичення дитиною сенсорного досвіду як основи дитячої творчості.

3. Вважаємо, що виокремлені принципи професійної підготовки майбутніх вихователів до педагогічної творчості відкривають нові можливості в напрямі гуманної педагогіки, співробітництва та співтворчості, відкритості до діалогу, суб'єкт-суб'єктних відносин викладача та студента, що сприяє розвиткові творчих здібностей, педагогічної інтуїції, орієнтації на загальнолюдські цінності, зумовлює інноваційні технології розвитку педагогічної творчості майбутнього вихователя.

Таким чином, головне завдання у професійній підготовці майбутнього фахівця дошкільної освіти в навчально-виховній діяльності вищого навчального закладу повинно бути зосереджено на творчій індивідуальності майбутнього фахівця, формуванні гуманістичних педагогічних цінностей, які стануть основою його педагогічної творчості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев В. А. Интенсификация творческой деятельности студентов / В. А. Андреев, А. М. Мельхорн. – Издательство Казанского университета, 1990. – 198 с.

2. Гавриш Н. В. Зрозуміти іншого, щоб наблизитись до себе / Н. Гавриш, В. Желанова // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2009. – № 6. – С. 7–13.

3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.

4. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії / І. А. Зязюн, Г. М. Сагач. – К. : УРІМБ, 1997. – 302 с.

5. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти / І. А. Зязюн // Вісн. Житомир. Держ. ун-ту імені І. Франка. – 2005. – № 25. – С. 13–18.

6. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень – К. : Грамота, 2005. – 488 с.

7. Лов'янова І. В. Ідеї гуманізму в науці і освіті: історія та сучасні технології / І. В. Лов'янова // Постметодика. – № 7–8. – 2002. – С. 25–29.

8. Новейший психолого-педагогический словарь / сост. Е. С. Рапацевич ; под общ. ред. А. П. Астахова. – Минск : Современная школа, 2010. – 928 с.

9. Новіков Б. В. Творчість як спосіб здійснення гуманізму : [монографія] / Б. В. Новіков. – К. : Видавець ПАРАПАН, 2005. – 332 с.

10. Осухова Н. Г. Становление творческой индивидуальности педагога / Н. Г. Осухова // Педагогика. – 1992. – № 3–4. – С. 53–54.

11. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника: перспективи розвитку / Т. О. Піроженко. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 136 с.

12. Петровская Л. А. Теоретические и методические проблемы социально-психологического тренинга / Л. А. Петровская. – М. : Изд-во МГУ, 1982. – 245 с.

13. Рыбалко Я. Формирование исследовательской культуры школьников – основы непрерывного развития их творческого потенциала / Я. Рыбалко // Педагогіка і психологія творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наукових праць / за ред. проф. Т. А. Сущенко – Запоріжжя, 2001. – Вип. 19. – С. 120.

14. Сластенин В. А. Педагогика: Инновационная деятельность / В. А. Сластенин, Л. С Подымова. – М. : Магистр, 1997. – 224 с.

15. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість у науковому просторі педагогіки : збірка наукових праць / С.О. Сисоєва // Філософія педагогічної майстерності. – Київ-Вінниця, 2008. – Розд. 1. – С. 51–59.

16. Сущенко А. В. К вопросу о создании модели гуманистической воспитательной системы в школе / А. В. Сущенко // Педагогіка і психологія творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наукових праць / за ред. проф. Т. А. Сущенко. – Запоріжжя, 2001, Вип.19. – С. 178–182.

17. Черчача Л. М. Самостійна робота як середовище креативної діяльності / Л. М. Черчача // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць / за ред. проф. Т. А. Сущенко. – Запоріжжя, 2009. – № 3 (56). – С. 404–408.

18. Шалова С. Ю. Науково-педагогічна творчість студентів в умовах багаторівневої системи освіти / С. Ю. Шалова // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – № 1. – Бердянськ : БДПУ, 2008. – 268 с.

19. Council of the European Union. Council Conclusions of 12 May 2009 on a strategis framework for European cooperation in education and training (ET 2020) // Offical Journal of the European Union. – 2009. – № 119. – P. 2–11.

РЕЗЮМЕ

Гаврилюк С. Н. Принципы розвития педагогического творчества будущих воспитателей детей дошкольного возраста.

В статье раскрыты актуальные вопросы профессиональной подготовки воспитателей к будущей профессиональной творческой профессиональной деятельности. ***Цель статьи*** *заключается в определении принципов развития педагогического творчества будущих воспитателей детей дошкольного возраста. Методический инструментарий и процедура исследования включали проведение измерений при помощи диагностических методик, опросов, анкет. В эксперименте участвовали 175 студентов факультета дошкольного и коррекционного образования, возраст от 17 до 25 лет, в основном лица женского пола. Выявлено, что готовность будущих воспитателей к педагогическому творчеству зависит от профессиональной мотивации, развития творческих качеств личности. Этому способствуют использование интерактивных, инновационных акме синергетических технологий, направленных на развитие профессионального творческого мышления, педагогической техники, стимулирование внутреннего творческого потенциала будущих воспитателей.*

Ключевые слова*: педагогическое мастерство, педагогическое творчество, профессиональная готовность к педагогическому творчеству, творческая инновационная деятельность, профессия воспитателя.*

SUMMARY

Gavrilyuk S. The principles of pedagogical creativity development of future tutors of preschool children.

The topical question of tutors' vocational training for future creative professional activity is considered. The essence of the concept «pedagogical creativity» is revealed.

Considering theoretical and methodological issue of the researches, which are based on the essential principles of definite conceptual approaches and the results of the carried ascertaining experiment, the author gives such foundations of pedagogical creativity development of future tutors: the innovative principle and children centrism; the individualization and differentiation of students' teaching principle, humanization of education and upbringing principle; the professional-pedagogical communication dialogization principle; cooperation, joint creative work; teachers' and students' synergy principles.

Material and methods. *The study's methodological instruments and procedure included measurements using diagnostic techniques, surveys, questionnaires. The experiment*

involved a total of 175 students of the faculty of preschool and special education, ages 17 to 25 years, mostly females.

Conclusion. *It is revealed that the readiness of future teachers for pedagogical creativity depends on the professional motivation and on the development of such qualities: initiative, activity, creativity, mobility, openness to the new, innovative experience. This is contributed by the use of interactive, innovative Acme-synergy technologies aimed at professional development of creative thinking, pedagogical techniques, psycho-pedagogical competence and promoting inner creative potential of future educators.*

Organization of various types of creative activity requires skillful teaching guide to children's creativity, the availability of samples of creative behaviour, support and promotion of all forms of fantasy, imagination, creative activity and initiative on the part of teachers and parents, creating sensory development environment in pre-school educational institution and in the family: the enrichment of the educational space of diverse sensory information to form the child's perception, the development of sensory abilities, stockpiling baby sensory experience as the basis of children's creativity.

Key words: *pedagogical skills, pedagogical creativity, professional readiness for pedagogical creativity, creative innovative activity, tutor's profession.*

УДК 811.161.1'243:371.214.114

З. И. Гирич
Херсонский государственный университет

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ КОНСТРУИРОВАНИЯ ПРОГРАММЫ ДЛЯ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ ИНОСТРАННЫХ ТЮРКОЯЗЫЧНЫХ СТУДЕНТОВ-НЕФИЛОЛОГОВ

В статье программа рассматривается как жанр методической литературы, дается определение понятия «программа», перечисляются главные организационные принципы построения программ, приводится поэтапная разработка языковой программы. Установлено, чтопри конструировании национально ориентированных программ для иностранных тюркоязычных студентов-нефилологов, обучающихся в вузах Украины, необходимо учитывать современные тенденции в методике, данные сопоставительного анализа структуры русского и тюркских языков. Эти программы должны строиться на основе компетентностного подхода и включать в себя элементы когнитивизма.

Ключевые слова: *конструирование, национально ориентированная программа, русский и тюркские языки, иностранные тюркоязычные студенты, компетентностный поход, когнитивизм, сопоставительный анализ, отбор и расположение языкового материала.*

Постановка проблемы. Одной из главных проблем современной методики преподавания русского языка как неродного является конструирование программ. Программы по русскому языку как неродному, созданные в прошлые десятилетия относятся к формальному (грамматическому), хотя в них провозглашаются коммуникативные цели обучения. Они перестали выполнять свои важнейшие функции, не отвечают задачам сегодняшнего дня. Также изменились формы и виды начальной подготовки учащихся, их национальный состав, условия и профили обучения, усложнилось содержание обучения. Важно учитывать